

<http://www.diva-portal.org>

This is the published version of a paper presented at *15:e sammankomsten för svenska med didaktisk inriktning, Lund, Sverige, 23-24 november, 2022.*

Citation for the original published paper:

Collberg, P., Källström, L. (2024)

Ett historiskt perspektiv på text: Att kombinera språk- och litteraturvetenskap i lärarutbildningen

In: Anders Sigrell; Anders Ohlsson; Paul Strand; Martin Sundby (ed.), *Femtonde nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning: Språk och litteratur - en omöjlig eller skön förening? : Lund 23-24 november 2022* (pp. 105-120). Lund: Nationella nätverket för svenska med didaktisk inriktning
Nationella nätverket för svenska med didaktisk inriktning

N.B. When citing this work, cite the original published paper.

Permanent link to this version:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hh:diva-53412>

ETT HISTORISKT PERSPEKTIV PÅ TEXT

Att kombinera språk- och litteraturvetenskap i lärarutbildningen

Philippe Collberg och Lisa Källström

Som att blanda köttfärs och jordgubbar och göra något ätligt av det. Så beskriver en ämneslärarstudent i svenska en uppgift att kombinera språk- och litteraturvetenskapliga textanalyser i ett projektarbete. Med kommentaren sätter studenten fingret på en utmaning för såväl svensklärare som lärarutbildningen i svenska, nämligen hur litteraturvetenskapen och språkvetenskapen kan förenas inom ramen för skolans svenskämne. Svenskämnet har ofta beskrivits som spretigt, inte minst av verksamma svensklärare. En förklaring till denna spretighet kan vara att förväntningarna på textarbete skiljer sig åt. Samtidigt som arbetet med texter är centralt i båda delar av ämnet motiveras arbetet på skilda sätt och förväntas fylla skilda funktioner. Syftet med denna artikel är att identifiera och diskutera beröringspunkter mellan språk och litteratur i svenskämnet med utgångspunkt i en ämnesintegrerad kurs på ämneslärarutbildningen i svenska med historiskt fokus. Utgångspunkten för diskussionen är ämneslärarstudenters projektarbeten på en kombinerad kurs i språk- och litteraturvetenskaplig textanalys samt studenternas reflektioner kring arbetets didaktiska potential i kursutvärderingar. I artikeln fungerar det historiska perspektivet i svenskämnet som en gemensam nämnare för ämnets språk- och litteraturdelar. Vi är inte ute efter att överbrygga eventuella gränser mellan ämnesfält utan att tydliggöra utmaningar när det gäller att knyta samman de båda perspektiven. En central slutsats är att kopplingen till demokratiuppdraget är viktigt i allt textarbete.

Nyckelord: litteraturhistoria, språkhistoria, textanalys, lärarstudenter, svenskämnet.

Inledning

Jag skriver till er för att bekänna min fullständiga oförståelse inför det stundande projektarbetet /.../ [Jag] ser inte hur ett tematiskt spår ska kunna följas i både sakprosa och skönlitteratur med någon form av teori som gör det möjligt att hålla samman texten till något läsbart. Som att med ett enda redskap försöka blanda jordgubbar och köttfärs till något som går att äta. (Mejl från student)

Med dessa ord beskriver en student sina svårigheter med den skriftliga uppgiften på en kombinerad språk- och litteraturvetenskaplig kurs inom ämneslärarutbildningen i svenska. I uppgiften skulle studenterna diskutera samhälllig förändring med utgångspunkt i analyser av sakprosa och skönlitteratur från olika tider. Även om citatet ovan inte är representativt för hela studentgruppen sätter det fingret på en utmaning som gäller i samma grad för verksamma svensklärare som för lärarutbildare och den praktikorienterade forskningen om svenskämnet, nämligen hur gränsen mellan språk- och litteraturvetenskap kan överbryggas. Nordenstam och Holmberg (2016) påpekar att många svensklärare redan arbetar integrerat med språk och litteratur men att sådan undervisning sällan behandlas i ämnesdidaktiska studier. Därför, menar de, borde den typen av undervisning vara ett ”angeläget undersökningsobjekt” (Holmberg & Nordenstam 2016:60; jfr Thavenius & Thurén 2022). Författarna till denna artikel, tillika lärare på den aktuella kursen under vårterminen 2022, kommer från olika discipliner – en språkvetare och en litteraturdidaktiker. Även vi menar att kursen och dess utmaningar för med sig lärdomar som är relevanta i ett större perspektiv, dels för svenskämnespraktiken, dels för forskningen om densamma.

Syftet med denna artikel är att identifiera och diskutera beröringspunkter mellan språk och litteratur i svenskämnet med utgångspunkt i en ämnesintegrerad kurs på ämneslärarutbildningen i svenska med historiskt fokus. Det historiska perspektivet förväntas prägla undervisningen i alla skolans ämnen och beskrivs i läroplanerna som ”en förståelse för samtiden och beredskap inför framtiden” (Skolverket 2022a:8, Skolverket 2011a:4). Denna förståelse förväntas i sin tur bidra till att eleverna utvecklar ett kritiskt tänkande (Borsgård & Jönsson 2019, Larsson 2015). Därmed tillskrivs det historiska perspektivet en emancipatorisk kraft, eftersom förmågan att självständigt värdera information, som Larsson påpekar, ”är en väsentlig del i den enskildes möjlighet att kunna verka framgångsrikt som medborgare” (Larsson 2015:6). Det historiska perspektivet kan alltså sägas vara en del av skolans demokratiska uppdrag (jfr Thavenius 1983:18). Larsson (2015:8) lyfter också specifikt fram dess betydelse för den lärare som i sin undervisning vill arbeta ämnesövergripande.

Inom ramarna för denna artikel lägger vi särskild vikt vid det historiska perspektivet som ett sätt att överbrygga ämnets ofta upplevda spretighet (t.ex. Bergman 2007, Liberg 2012). Vi utgår från studenternas projektarbeten och svar i utvärderingsenkäter efter kurstillfället 2022 samt tidigare undervisande lärares sammanfattningar av kursutvärderingar från kursen 2016–2021. Diskussionerna kompletteras också med

våra egna erfarenheter som lärare på kursen samt analyser av hur det historiska perspektivet framträder i svenskämnets kursplaner. Det innebär att vi börjar i praktiken för att sedan reflektera över och värdera denna praktik. Följande frågor styr undersökningen:

- Hur löste studenterna uppgiften att kombinera språk- och litteraturvetenskaplig textanalys med avseende på val av teman, texter och teoretiska perspektiv?
- Vad säger studenterna i kursutvärderingarna om kursens didaktiska potential givet utmaningen att kombinera språk och litteratur?
- Hur beskrivs det historiska perspektivet i svenskämnets kursplaner?

Efter denna inledning följer ett avsnitt med tidigare forskning med relevans för studien. Här diskuteras förhållandet mellan språk och litteratur i svenskämnet, lärarutbildningen och den svenskämnesdidaktiska forskningen, liksom arbetet med texter och det historiska perspektivet i ämnets delar. Därefter presenterar vi den aktuella kursen mer i detalj inklusive det material som vi bygger våra redogörelser på. Sedan följer tre avsnitt som besvarar var sin forskningsfråga. För det första redogör vi för hur studenterna angrep kursuppgiften när det kommer till val av teman, texter och teoretiska perspektiv. För det andra lyfter vi fram studenternas tankar i utvärderingarna om att kombinera språk och litteratur i såväl projektarbetet som i den framtida undervisningen. För det tredje resonerar vi med utgångspunkt i kursplanerna om det historiska perspektivets potential att förena ämnets delar. Artikeln avslutas med en diskussion om implikationer för framtida forskning och ett fortsatt arbete att förena studiet av språk och litteratur i svenskämnet och lärarutbildningen.

Tidigare forskning

Svenskämnet har ofta beskrivits som mångfacetterat och präglad av skilda uppfattningar om dess syfte och innehåll (t.ex. Thavenius 1981, 1999); även i andra länder där modersmålsämnet inkluderar språk och litteratur förekommer liknande beskrivning (Elf & Kaspersen 2012, Ongstad 2015, Sawyer & Van de Ven 2007). Flera studier visar att svensklärare upplever sitt ämne som spretigt och som tydligt uppdelat mellan språk och litteratur, något som många också beklagar (Bergman 2007, Borsgård 2020:65, Knutas 2008, Molloy 2017:9). Samtidigt vidmakthålls denna uppdelning i hög utsträckning av den ämnesdidaktiska forskningen och inte sällan även av lärarutbildningarna. Thavenius och Thurén (2022:250f) menar att forskningen om svenskämnet tenderar att fokusera på mindre, isolerade delar snarare än på ämnet som en sammanhållen helhet. Nordenstam och Holmberg (2016) visar i sin tur att den traditionella gränsen mellan forskningsämnena svenska/nordiska språk och litteraturvetenskap även avspeglas i avhandlingar skrivna inom forskarskolor i svenska

med didaktisk inriktning. Detta, menar de, ”bidrar till att många forskningsfrågor som skulle vara naturliga inom svenskämnet didaktik aldrig ställs” (Nordenstam & Holmberg 2016:54). Liknande tendenser har även noterats i den internationella forskningen om modersmålsämnet (Sundby & Rødnes 2023:5f; jfr Krogh & Penne 2015). Inom lärarutbildningen samarbetar ämnena tydligare mot ett gemensamt mål, men det finns samtidigt vetenskapliga och ekonomiska incitament att bevaka det egna ämnets intressen, exempelvis i form av konkurrens om tilldelade resurser (Martinsson 2010:99). Det här problemet har man hanterat på olika sätt inom olika lärarutbildningar, så att de båda ämnena är mer eller mindre separerade eller integrerade i utbildningen som helhet. Men hur språk och litteratur kan mötas i undervisningen på enskilda kurser är möjligtvis inte bara en organisatorisk fråga utan också en vetenskaplig, och därför måhända svårare att åtgärda.

Arbetet med texter är centralt i svenskämnet, men traditionellt tillskrivs detta arbete olika syften om det sker inom ämnets språk- eller litteraturdel. I språkdelen har textarbetet ofta beskrivits som färdighetsbetonat och präglat av reproduktion, medan det i litteraturdelen oftare har kopplats till bildning och demokratisk fostran (Bakken och Andersson-Bakken 2016, Bergman 2007, Malmgren 1996, Persson 2007, Thavenius 1999). Följaktligen arbetar man inte på samma sätt med texter inom ämnets olika delar; ibland står texternas form, ibland deras innehåll och funktion i fokus. Arbetet med form och språkliga strukturer i sakprosatexter tenderar att överskugga diskussioner om texternas innehåll; när arbetet istället har ett innehållsfokus och texterna används för att diskutera allmänmänskliga frågor, vilket är vanligt i samband med litteraturläsning, riskerar formen att hamna i skymundan (Thavenius & Thurén 2022:257). I en studie av textkulturer i norsklärämnet framhåller även Bakken och Andersson-Bakken (2016) att litteraturredidaktiken traditionellt haft mer fokus på subjektiv tolkning än på elevers läsfärdighet, medan arbetet med sakprosa varit mer förknippat med färdighetsträning.

För att skapa en bättre helhet mellan språk och litteratur efterlyser Bergman (2007:327–333) ett tydligare innehållsfokus i valet av texter att arbeta med samt fler gemensamma och övergripande frågeställningar som styr textarbetet i ämnet. Temaarbete är ett vanligt arbetssätt för att formulera den typen av övergripande frågeställningar och för att förena studiet av historiska och samtida texter (Malmgren 1996, Nilsson 2007). Larsson (2015:6–8) framhåller det historiska perspektivet som ett sätt att relatera undervisningen i ett ämne till andra ämnen och därmed skapa en djupare förståelse för de fenomen som behandlas (jfr Sundby & Rødnes 2023:16). I svenskämnet har det historiska perspektivet dock främst varit förknippat med litteraturhistoria (Krogh & Penne 2015:4). Begreppet betecknar typiskt den undervisning som ”behandlar författare och berättelser från olika tider, samt deras relation till det samhälle och det sammanhang de tillkommit i” (Johansson 2022:12). Persson och Sundmark (2022:225) understryker att litteraturhistoria kan erbjuda såväl igenkänning som förståelse för det förflutna, vilket kan tyckas särskilt viktigt i ett

mångkulturellt klassrum. Litteraturhistoria blir då en rik källa att söka identifikation och kunskap ur, ett slags ”equipment for Living” (Burke 1938/1973).

Flera litteraturrediktiker har uttryckt oro över den utveckling som de tycker sig märka när svenskämnet tar allt mer form av ett färdighetsämne inriktat på mätbar kunskap (Borsgård 2020:66; jfr Liberg et al. 2012, Malmgren 1996:86). Borsgård (2020:8, 2021) argumenterar för att vår tids krav på mätbara resultat har resulterat i att svenskämnets, mer specifikt litteraturredelens, demokratiska aspekter har tonats ned till förmån för kunskaper som kan mätas på individnivå. Denna kritik kan också tolkas som kritik mot språkdelen av ämnet som antas motsvara kravet på mätbar kunskap, medan upplevelsen och igenkännandet som litteratur kan alstra får ge vika för yttre krav.

Jämfört med ämnets litteraturredel har det historiska perspektivet i språkdelen mer sällan varit i fokus för ämnesdidaktiska diskussioner. Pettersson (2014) menar att svenskämnet präglas av en snäv syn på språkhistoria, som begränsar sig till frågor om språkförändring, framför allt på lexikal, grammatisk och fonologisk nivå (jfr Olsson 2022). Till skillnad från andra delar av ämnet har den typen av kunskap ingen självklar nytto- eller färdighetsaspekt, vilket gör dem svårare att motivera, såväl för lärare som elever. Eleverna i Bergströms (2007) genomlysning av svenskämnet framhåller språkhistoria (och även litteraturhistoria) som särskilt onyttig kunskap, och de ger enligt Bergström uttryck för ”en uppfattning att allt ’gammalt’ är onödigt att ägna tid åt” (Bergström 2006:176). Svensklärarna i Bergmans (2007:175f) undersökning säger sig inte heller uppfatta språkhistoria som någon viktig del av ämnet utan som något svårt och nödvändigt att förenkla (jfr Ask & Lindgren 2014).

Med en vidare syn på språkhistoria menar Pettersson (2014:155f) att ett historiskt perspektiv på språk kan anläggas även när undervisningen behandlar områden med ett tydligare bruksvärde för eleverna. Sådana områden är till exempel diskussioner om språklig variation, språkriktighet och om språkets sociala och politiska dimension (Pettersson 2014:159f). Utifrån sådana områden kan undervisningen betona de demokratiska aspekterna av språkhistorisk kunskap och dess värde för att förstå det omgivande samhället.

Beskrivning av kursen och materialet

I fokus för den här artikeln står en kombinerad språk- och litteraturvetenskaplig kurs inom ämneslärarutbildningen i svenska vid ett svenskt lärosäte. Kursen har funnits i olika former under en längre tid och gavs för sista gången vårterminen 2022, vilket också är det kurstillfälle som diskuteras här.

Kursen var på avancerad nivå och inkluderade både teoretiskt och didaktiskt orienterade kursmål. Å ena sidan skulle studenterna analysera texter från olika tider med språk- och litteraturvetenskapliga perspektiv, följa ett tematiskt spår över tid samt koppla slutsatserna till samhällsförändringar; å andra sidan skulle de presentera och

reflektera över hur de förvärvade kunskaperna kunde användas vid planering av undervisning. I ett individuellt projektarbete skulle studenterna själva välja tema samt två sakprosatexter och två litterära texter som alla belyste temat. Därefter skulle texterna analyseras med hjälp av språk- och litteraturvetenskapliga metoder och teorier som förenades under en gemensam frågeställning kopplad till samhällslig förändring. De valda texterna skulle dessutom spänna över en längre historisk period, även om någon fast tidsgräns inte preciserades. Projektarbetena presenterades dels i form av en vetenskaplig essä, dels i en muntlig presentation riktad mot elever, som krävde att arbetet kunde visa de historiska texternas relevans för samtida läsare.

Undervisningen bestod av seminarier och grupphandledning. Ett första ämnesgemensamt seminarium med båda lärarna följdes av tre fördjupande seminarier om textanalys i varje ämne: tre med litteraturvetenskapligt fokus och tre med språkvetenskapligt fokus. För oss som lärarutbildare låg utmaningen i att dels ge studenterna tillgång till relevanta analysredskap inom våra respektive fält, dels peka på beröringspunkter mellan fälten. Det gemensamma seminariet lades därför upp runt gemensamma begrepp som dock används på skilda sätt inom respektive forskningsfält: *kontext*, *metod* och *teori*. Dessutom diskuterades avgränsningar av och beröringspunkter mellan begreppen *litteratur* och *sakprosa*. Dylig diskussion är viktig eftersom gränsen mellan dessa båda texttyper inte är given, på samma sätt som det inte heller är självklart vilken läsart som bäst bör intas mot vilken text (jfr Bakken & Andersson-Bakken 2016).

Efter detta första gemensamma seminarium följde tre litteraturvetenskapliga respektive språkvetenskapliga seminarier. Dessa var i sin tur inriktade på metoder och begrepp för att analysera text i kontext, eftersom fokus låg på uppgiften att hitta ämnesövergripande teman. Med en mer traditionellt litteraturhistorisk blick på epoker respektive språkhistoriskt fokus på språkförändring på fonologisk och grammatisk nivå hade utmaningen att få ihop en sammanhängande text om ett tema blivit ännu större för studenterna. Vilken kurslitteratur som skulle användas och kursens upplägg var i stort givna på förhand.

De tre litteraturvetenskapliga seminarierna tog sin utgångspunkt i varsin kontextualiserande teori: klass, genus respektive ekokritik, som alla har relevans för skolans värdegrundsarbete. Genom att låta studenterna själva tillämpa litteraturteoretiska begrepp förväntades de utveckla förståelse för hur begreppen kan användas i textanalys. Studenterna skulle lösa gruppuppgifter inför varje seminarium. I ett samtal om genus diskuterade vi beskrivningen av Hermione Granger i den första boken om Harry Potter utifrån begreppet *diminutiv* (som Tenngart operationaliserar i sin analys av "Novelette" i kursboken *Litteraturteori*, 2008). Till kursens ekokritiska seminarium förberedde studenterna parvis mindre lektionsupplägg. De tog upp sakprosatexter och litterära texter med historisk spridning, som en text från Carl von Linné, en bilderbok från 1970-talet till en samtida lätttext, utifrån begreppet *antropocen*. Under detta pass diskuterade vi hur berättelser kan användas för att öka medvetenheten och förståelsen för ekologiska livsvillkor och hållbarhetsfrågor (se Löwe & Skåve Nilsson 2020). I samtal runt uppgifterna förväntades studenterna koppla kurslitteraturen till de övningar de hade gjort

för att kritiskt reflektera över frågor om utgångspunkt och perspektivbyte. I samband med det påmindes de också om att kontextualiserande teorier är perspektiv eller läsararter (t.ex. Tennyson 2008:56). Vid ett ensidigt fokus kan annat riskera att hamna ur sikte. Exempelvis kan man befara att ett fokus på frågor om jämställdhet och genus osynliggör frågor om klassrättvisor och vice versa.

De språkvetenskapliga seminarierna innehöll såväl generella diskussioner om sakprosans roll och utformning som konkreta metoder för att analysera dessa. Till att börja med behandlades sakprosans kunskapstraderande och reglerande funktion samt dess utveckling under 1900-talet (se Englund & Svensson 2003, Svensson 2005). De analysredskap som studenterna sedan erbjöds utgick huvudsakligen från Hellspong och Ledins (1997) modell för brukstextanalys. Här betonades dels ideationella aspekter som *teman*, *propositioner* och *perspektiv* som ett sätt att beskriva sakprosatexters kontext med utgångspunkt i innehållet (jfr Thavenius & Thurén 2022:257, Bergman 2007:327f), dels interpersonella aspekter som *ramar* och *attityd*. Därtill presenterades och diskuterades kontextorienterade begrepp som *intertextualitet*, *rekontextualisering* och *diskurs* utifrån Ledin 1998 och Nyström Höög 2005. På seminarierna applicerades analysbegreppen på Per Albin Hanssons tal till nationen vid andra världskrigets utbrott och Stefan Löfvens tal till nationen i mars 2020 i samband med utbrottet av Covid-19.

Det empiriska material som vi har inhämtat från kursen och fått studenternas samtycke att använda är av två typer: dels 11 individuella projektarbeten från vårterminen 2022, dels studenternas svar i en digital utvärderingsenkät efter samma kurstillfälle. För att visa hur studenterna löste uppgiften att kombinera språk- och litteraturvetenskaplig textanalys har vi närläst projektarbetena med fokus på studenternas val av teman, texter och teoretiska perspektiv. Frågorna i utvärderingsenkäten handlade bland annat om hur studenterna ser på att kombinera språk- och litteraturvetenskap i kurser på såväl lärarutbildningen som i svenskämnet. Eftersom endast fyra studenter besvarade enkäten har vi kompletterat materialet med kursrapporter baserade på utvärderingsenkäter som sammanställts av lärare vid sex tidigare kurstillfällen åren 2016 till 2021. Även dessa har vi närläst och tematiserat utifrån huruvida studenterna är positiva eller negativa till kursens upplägg och hur de ser på den didaktiska potentialen i att kombinera språk och litteratur. Till sist har vi även analyserat svenskämnets kursplaner med fokus på det historiska perspektivet. Analyserna kompletterar våra egna reflektioner om hur ett textarbete med historiskt perspektiv kan bidra till att överbrygga klyftan mellan språk och litteratur i ämnet.

Hur löste studenterna uppgiften?

I projektarbetet hade studenterna som uppgift att skriva en essä med språk- och litteraturvetenskapliga analyser av texter från olika tid, och utifrån analyserna diskutera samhällsrelaterad förändring. Vår redogörelse för hur studenterna löste uppgiften tar särskilt fasta på deras val av teman, texter och teoretiska perspektiv.

Nio av elva arbeten utgår från tydligt emancipatoriskt laddade teman, såsom klass, jämställdhet, ekokritik och kvinnlig identitet. De teman som inte är lika självklart emancipatoriska rör begreppet *katharsis* samt synen på brott och straff. Undantaget essän om *katharsis* har däremot alla projektarbeten en tydlig samhällskoppling. Studenten som diskuterar *katharsis* förklarar begreppet i dess vandel från Aristoteles till samtida litteraturteori, där fokus förskjuts från mottagaren till en stilfigur. I så gott som samtliga arbeten anläggs det historiska perspektivet i frågeställningar om hur synen på temat har förändrats över tid, och i vissa fall även hur synen på temat skiljer sig i texter i olika genrer. Vad gäller valet av texter kan vi konstatera att studenterna hade betydligt lättare att välja litterära texter än att hitta lämpliga sakprosatexter, särskilt äldre sådana. De litterära texterna valdes oftast först, medan det behövdes betydligt mer vägledning från lärarhåll i valet av sakprosatexter. Detta faktum kan eventuellt återspegla studenternas intresse och uppfattning om tyngdpunkten i svenskämnet.

En student diskuterar hur synen på arbetaren har förändrats utifrån dels August Strindbergs *Fröken Julie* (1888) och Kristian Lundbergs *Yarden* (2009), dels en nyhetsartikel från 1902 om en politikers oro över Sveriges växande samhällsklyftor och ett utdrag från Moderaternas idéprogram för 2021. I essän problematiserar studenten hur en tämligen oproblematisk syn på klassresan ställs mot deterministiska föreställningar om klasstillhörighet i dessa texter. En annan student undersöker synen på lesbisk kärlek över tid. Här inkluderar de valda texterna en dikt av Sapho i svensk översättning, Emma Rävås roman *Jag händer jämt* (2020), ett brev från Selma Lagerlöf till Sophie Elkan år 1894 samt ett utredningsprotokoll från 1943 i vilket fem kvinnor utreds för homosexuella handlingar. Det faktum att en av texterna är i översättning gav anledning att även diskutera tids- och kulturaspekter ur ett översättningsperspektiv. Ett tredje exempel är ett arbete som utifrån temat genus analyserar följande texter: Anna-Maria Lenngrens dikt "Några ord till min kära dotter, ifall jag hade någon" (1798), Chimamanda Ngozi Adichies bok *Brev till en nybliven förälder* (2017), Anna Whitlocks flygblad "Bör den svenska kvinnan erhålla politisk rösträtt?" (1906) samt Martha Weinman Lears artikel "What do these women want? The Second Feminist Wave" publicerad i *New York Times* 1968.

Strukturen i alla elva projektarbeten är i stort sett densamma: efter en inledning som pekar ut ett problem följer analysen av sakprosatexterna och de litterära texterna var för sig. Analyserna avslutas med en diskussion som knyter ihop resonemanget och markerar temats samhällsrelevans. Sju skribenter introducerar inledningsvis en övergripande teoretisk ram för arbetet, som i samtliga fall utom ett är hämtade från de inom kursen presenterade litteraturvetenskapliga perspektiven, till exempel marxistisk eller feministisk teori. Även de arbeten som inte presenterar någon övergripande teori utgår från de diskussioner om klass, genus och hållbarhet som fördes på de litteraturvetenskapliga seminarierna. Det av arbetena som har ett annorlunda teoretiskt ramverk har dock inte utgått från språkvetenskap utan gjort en sociologisk läsning utifrån ett kapitel i *Klassisk och modern samhällsteori* (2007) i vilket Järvinen presenterar centrala begrepp hos Pierre Bourdieu som *fält*, *habitus* och *kapital*.

I analyserna av sakprosatexterna utgick studenterna framför allt från Hellspong och Ledins (1997) beskrivning av begreppen *tema* och *proposition* samt i vissa fall det interpersonella begreppet *attityd*. De applicerar alltså inte språkvetenskapliga begrepp på de litterära texterna, trots att det i flera fall hade varit möjligt. Studenten som utgick från arbetarklasstemat (se ovan) tar exempelvis upp begreppen *makro-* och *mikrotema* i sin analys av Moderaternas partiprogram, men utan att koppla dessa begrepp till sin analys i stort eller Bourdieus fältbegrepp. Studenten som skrev om lesbisk kärlek använde visserligen Hellspong och Ledins (1997) kontextbegrepp, men utgick likväl i sin analys av sakprosa respektive skönlitteratur från kurslitteraturen inom vardera fält. Arbetena blir därför onekligen något spretiga och förenar sällan de olika typerna av analyser på ett ömsesidigt berikande sätt. De språkvetenskapliga analyserna får ofta mer prägel av färdighetsträning i att applicera teoretiska begrepp; analyserna fokuserar på detaljer och kopplas sällan till det övergripande temat och samhällsförändring. En förklaring till detta kan vara att språkvetenskapliga analyser rör sig om närläsning av väl valda delar av en text, medan litteraturanalysen kan omfatta hela verk. Rätt utförd blir närläsningen mer precis men förstås svårare att dra generella slutsatser från. Sett till uppgiftens komplexitet gjorde dock de flesta studenterna mycket gott ifrån sig och lyckades både motivera teoretiska reflektioner utifrån de lästa texterna, visa på konkreta exempel och peka på mer allmänna samhällsfrågor.

Vad säger utvärderingarna?

När det gäller svaren från kursutvärderingarna är vi särskilt intresserade av hur studenterna ser på uppgiften att kombinera språk och litteratur inom svenskämnet och hur de mot bakgrund av denna uppgift ser på den didaktiska potentialen i uppgiften. Som en inledande anmärkning kan det påpekas att studenterna i allmänhet är mycket belåtna med kursen; det framgår såväl i studenternas svar efter kurstillfället 2022 som i lärarnas sammanfattningar av utvärderingar från föregående år. Studenterna verkar särskilt ha uppskattat möjligheten att få fördjupa sig inom både språk- och litteraturvetenskap samt att få välja tema, texter och frågeställning till ett större arbete med förhållandevis fria ramar.

Trots en positiv inställning till kursen och uppgiften verkar den allmänna uppfattningen ändå vara att det är svårt att förena språk- och litteraturvetenskapliga perspektiv. För studenterna har kopplingen mellan ämnena varit otydlig. Studenter från olika kurstillfällen framhåller det visserligen som kursens styrka att man studerar ett samhällsorienterat tema ur olika perspektiv, men desto fler upplever stora utmaningar med att se projektarbetet som en sammanhållen helhet snarare än två separata analyser. I kursrapporterna från 2018 och 2019 framgår en tendens att övergripande teoretiska perspektiv som genusteori och postkolonial teori endast kopplas till litteraturvetenskaplig analys, medan metoderna för att analysera sakprosa upplevs som svåra att använda. Även tidigare lärare på kursen noterar en splittring mellan ämnena

och föreslår fler ämnesintegrerade pass som lösning. Sannolikt har även dessa lärare representerat var sitt ämne på kursen och förväntats bidra med sitt ämnes specifika kunskapsinnehåll. Ett ämnesövergripande seminarium ingick i kursen 2022, men som framgått ovan har diskussionerna som fördes där inte satt några tydliga avtryck i hur studenterna använt de teoretiska begreppen i sina analyser.

De gånger som det historiska perspektivet nämns i kursrapporterna kopplas det intressant nog endast till litteraturdelen. I rapporten från 2018 framhåller studenterna det historiska perspektivet som viktigt för att ”kunna variera och utmana skolans kronologiska litteraturhistoriestudium”, men värdet av att studera äldre sakprosatexter nämns inte.

När det gäller uppgiftens didaktiska potential är studenterna ambivalenta. Enkäten för kursutvärdering 2022 ställde frågan om det är eftersträvansvärt att som svensklärare kombinera språk och litteratur i undervisningen och hur ett sådant arbete skulle kunna se ut i praktiken. Två studenter ser stora fördelar med att kunna erbjuda undervisning som kombinerar ämnena; de menar att kombinationen kan erbjuda eleverna flera perspektiv på samma ämne, särskilt i samband med läsning av äldre texter, och visa hur tolkningen påverkas av och skiljer sig beroende på kontext. En student lyfter också en mer praktisk fördel med att arbeta ämnesöverskridande: ”Jag tänker att ett litteraturarbete då inte behöver stanna vid att behandla textens innehåll utan att det även kan bidra till språkutvecklande moment genom att titta närmare på textens språkliga strukturer” (Kursutvärdering 2022). Noterbart är dock att arbetssättet inte handlar om att lyfta sakprosatexternas potential att förstå samhället utan om att nå mer färdighetsorienterade mål.

Två studenter från kursen 2022 liksom flera studentröster i tidigare kursrapporter ser det dock inte som eftersträvansvärt att kombinera språk och litteratur. Här anser studenterna snarare att ämnena bör behandlas var för sig så att utmaningen inte blir för stor för alla inblandade, dvs. såväl lärare som elever. En student säger sig dock se en didaktisk potential i ämnesövergripande undervisning men ingen god lösning på hur den kan utformas. Studenten hänvisar specifikt till den aktuella kursen som ett exempel och påpekar att den har upplevts som ämnesuppdelad. Kommentaren gör det tydligt att lärarutbildningen behöver föregå med gott exempel och bli bättre på att betona de didaktiska beröringspunkterna mellan språk och litteratur.

Vad säger kursplanerna?

Beträffande vår tredje forskningsfråga hur det historiska perspektivet beskrivs i svenskämnet kursplaner kan noteras att det endast kan anas i några enstaka generella beskrivningar. Det historiska perspektivet framträder istället desto tydligare i skrivningar som rör litteratur(historia) och språk(historia) mer specifikt. En sådan ämnesövergripande formulering inleder Lgr22, där språket lyfts fram som ett medel ”för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer

och språk möts” (Skolverket 2022a:1). Formuleringen ligger nära beskrivningen av det historiska perspektivet som en förståelse för samtiden och en förmåga att sätta enskilda företeelser i större sammanhang (se Larsson 2015:5–8). Att Lgr22 inleds på detta sätt innebär också att ”språk” bör kunna tolkas i en vidare bemärkelse som omfattar hela svenskämnet. Ser vi till äldre styrdokument är denna knappa beskrivning dock ett tillägg. I Gy11 finns inte någon motsvarande, ämnesövergripande formulering, utan här syns endast det historiska i ämnesspecifika beskrivningar.

Särskilt framträdande är det historiska perspektivet i beskrivningar av ämnets litteraturdelen. Elever ska få möta litteratur ”från olika tider och utveckla kunskaper om verkens historiska och kulturella sammanhang” (Skolverket 2022a:1), och i texterna ska de få se ”såväl det särskiljande som det allmänmänniska i tid och rum” (Skolverket 2011a:1). I kommentarmaterialet för Lgr22 poängterar man att texturvalet även bör innefatta sådant som ligger utanför elevernas erfarenhetsvärld, och man återknyter till den inledande, ovan nämnda formuleringen om språkets betydelse i samhället, dvs. att texturvalet bör reflektera olika kulturer, livsåskådningar och generationer (Skolverket 2022b). På gymnasiet fördjupas perspektiven genom att man dels utgår från allmänmänniska teman som är oberoende av tid och rum, dels tar upp litterära epoker och studerar skönlitteraturen i relation till samhällsutvecklingen (Skolverket 2011b:6). Arbetet med litteratur i svenskämnet skrivs alltså tämligen explicit fram som ett sätt att tillföra eleven insikter om samhällets och den egna tillvarons relation till dåtiden.

I språkdelen blir det historiska perspektivet synligt när det kommer till kunskaper om språkbruk och språkförändring genom tiderna (Skolverket 2022a:6) samt om svenska språkets historia och utveckling (Skolverket 2022a:1, Skolverket 2011a:9). Kursplanernas skrivningar utvecklas i kommentarmaterialen, men det historiska perspektivet i språkdelen ges inte samma tydliga motivering med fokus på elevens utveckling som i litteraturdelen (se Pettersson 2014). Angående begreppet *språkbruk* i kommentarmaterialet för Lgr22 framgår att ”fördjupade kunskaper i och om det egna språket ger eleverna en möjlighet att sätta in sitt språk i ett större sammanhang” (Skolverket 2022b:20). Anmärkningen kan jämföras med kommentarmaterialet för Gy11, där det konstateras att vi lever mitt i språkhistorien och att kunskapen om historiska förändringar kan användas för att förstå pågående förändringar (Skolverket 2011b:9). Det framgår emellertid inte i Gy11 på vilket sätt förståelsen kan gagna eleven. Anmärkningen i Lgr22 kan sägas vara en motivering till denna förståelse då språkhistoria antas berika elevernas förståelse för det egna språket. Noterbart är också att det i fråga om urvalet av texter att arbeta med i språkdelen inte finns någon hänvisning till kursplanens övergripande syftesformulering, där man slår fast språkets betydelse för att förstå och verka i ett mångfacetterat samhälle, vilket alltså är fallet i litteraturdelen.

Avslutande diskussion

Syftet med denna artikel har varit att identifiera och diskutera beröringspunkter mellan språk och litteratur, med utgångspunkt i en ämnesintegrerad kurs på ämneslärarutbildningen i svenska med historiskt fokus. Det praktiska arbetet med kursen gav upphov till en diskussion både om hur ett samarbete över ämnesgränserna skrivs fram i styrdokument och om hur forskning har sett på utmaningen att kombinera språk och litteratur med fokus på det historiska perspektivet. Kursen som var del av ämneslärar-utbildningen vid ett svenskt lärosäte förväntades resultera i en skriftlig analys och en muntlig presentation av ett valt tema. Båda uppgifterna skulle utgå från samma tema och bygga på varandra, så att studenterna visade på arbetets praktiska relevans också när det gäller det värdegrundsarbete som förväntas prägla all utbildning. Med utgångspunkt i studenternas praktiska arbete med att lösa uppgiften har vi även diskuterat mer allmändidaktiska frågor.

Studenternas projektarbeten visar att de hade lättare att koppla litteraturvetenskapliga begrepp till värdegrundsfrågor, medan de språkvetenskapliga begreppen främst applicerades på kortare avsnitt ur sakprosatexterna. Att den litteraturvetenskapliga utgångspunkten dominerar kan förklaras utifrån lektionernas arbete med kontextorienterande teorier, men också utifrån studenternas intresse och motivation till att bli svensklärare (vilket i sin tur framgick av kursutvärderingarna); studenterna verkade tycka att det var lättare att analysera och diskutera skönlitteratur än sakprosa. Att de språkvetenskapliga perspektiven inte får samma framträdande position i studenternas arbeten kan också förklaras med att teori i textanalys ofta fungerar som en uppsättning metodologiska begrepp (Svensson & Karlsson 2012:11f). Det går utmärkt att tillämpa dessa begrepp också på skönlitteratur, vilket studier i litterär stilistik visar (t.ex. Holm 2022), men eftersom det handlar om närläsning lämpar sig ett dylikt arbetssätt bäst för kortare texter. Detta bidrog troligtvis till att studenterna hade svårt att koppla sina analyser utifrån språkvetenskapliga begrepp till samhällsförändringar.

Även skolans styrdokument upprättar en koppling mellan litteraturdelen och den demokratiska uppgiften. I skolan får eleverna läsa utan att särskild vikt läggs vid stil och form, därför att det ofta saknas verktyg för en sådan diskussion. Risker blir då att samtalet stannar vid betydelsen och det personliga uttrycket med endast svepande observationer om stilen. Att det är så visar hur språkvetenskapen kan bidra till den litterära analysen, men det förutsätter givetvis att lärarstudenter lär sig att använda redskapen på ett självständigt och motiverat sätt som kan göra litteraturen rättvisa.

Studenttexterna speglade såtillvida både styrdokument och forskning som har knutit samman demokratifrågor med läsning av skönlitteratur (särskilt när det gäller temaarbete), medan de språkvetenskapliga analyserna får mer prägel av praktisk färdighetsträning. Liknande utmaningar stod även vi som lärarutbildare inför, vilket tydliggjorde behovet av mer forskning om hur ämnets olika delar kan fogas samman för att undvika att det upplevs som splittrat. Splittringen inom svenskämnet med dessa delars olika uppgifter är desto mer beklaglig eftersom den riskerar att reducera

språkdelen till något underordnat och mindre viktigt än litteraturdelen. Om den förra får stå för färdighetsträning och nyttoaspekter kopplas den senare till demokratiuppdraget. För att motverka denna splittring kan vi lärarutbildare behöva samarbeta oftare över forskningsdisciplinerna för att få syn på de inneboende utmaningar och möjligheter som ämnet bär med sig.

Sammanfattningsvis efterlyser vi, likt andra forskare, forskning där språk- och litteraturvetare möts för att hitta möjliga beröringspunkter (t.ex. Persson & Sundmark 2022, Thavenius & Thurén 2022). Vi menar att dylika samarbeten kan ta utgångspunkt i teoretiska begrepp som förekommer i båda ämnen, såsom *genre*, *kontext* och *intertextualitet* för att problematisera traditioner inom två akademiska fält (se Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström 2013; jfr Tengberg 2011:35f, Johansson 2022). När det gäller hur det historiska perspektivet kan bidra till en integrerad undervisningspraktik i svenskämnet kan temaarbete bli ett sätt att knyta samman svenskämnets olika delar (t.ex. Bergman 2007, Nilsson 2007). Litteratur och sakprosa skulle då behandlas som olika texttyper inom ramarna för ett mer holistiskt svenskämne, som har till syfte att verka enligt den värdegrund som ligger till grund för all utbildning.

Referenser

- Ask, Sofia, & Lindgren, Maria (2014). "Undervisning i språkhistoria: En ämnesdidaktisk utmaning för lärarstudenter". I: *HumaNetten, Festskrift till Per Stille, Nr 32* (2014), s. 5–12.
- Bakken, Jonas & Andersson-Bakken, Emilia (2016). "Forståelser av skjønnlitteratur og sakprosa i norskfagets oppgavekultur". I: *Sakprosa*, 8(3), <https://doi.org/10.5617/sakprosa.3669>.
- Barry, Peter (2017). *Beginning Theory: An Introduction to Literary and Cultural Theory*. Manchester (Fjärde upplagan). Manchester: Manchester University Press.
- Bergman, Lotta (2007). *Gymnasieskolans svenskämnen. En studie av svenskundervisning i fyra gymnasieklaser* [Doktorsavhandling, Malmö högskola, Lärarutbildningen].
- Bergström, Annika (2007). *Två olika ämnen? Svenska språket på gymnasiet och på högskolan* (MISS 59). Göteborgs universitet. <http://hdl.handle.net/2077/24153>
- Burke, Kenneth (1973). *The Philosophy of Literary Form: Studies in Symbolic Action*. University of California Press.
- Borsgård, Gustav (2020). "Svenskämnet och demokratiuppdraget. Lärares syn på litteraturundervisning som demokratiarbete". I: *Utbildning & Demokrati*, 29(1), s. 65–84. <https://doi.org/10.48059/uod.v29i1.1137>
- Borsgård, Gustav (2021). *Litteraturens mått: politiska implikationer av litteraturundervisning som demokrati- och värdegrundsarbete* [Doktorsavhandling, Umeå universitet].
- Borsgård, Gustav & Jönsson, Maria (2019). "Från litteraturförståelse till literacy. Om utbredningen av ett begrepp och konsekvenserna för litteraturdidaktiken". *Tidskrift för litteraturvetenskap*, 49(4), s. 69–78. <https://ojs.ub.gu.se/index.php/tfl/article/view/4823/3774>

- Elf, Nikolaj Frydensbjerg & Kaspersen, Peter (red.) (2012). *Den nordiske skolen - fins den? Didaktiske diskurser og dilemmaer i skandinaviske morskålsfag*. Novus.
- Englund, Boel & Svensson, Jan (2003). "Sakprosa och samhälle". I: Englund, Boel & Ledin, Per (red.) *Teoretiska perspektiv på sakprosa*. Studentlitteratur, s. 61–90.
- Eriksson Barajas, Katarina, Forsberg, Christina & Wengström, Yvonne (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap: vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Hellspong, Lennart & Ledin, Per (1997). *Vägar genom texten. Metoder för brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Holm, Lisa (2022). "Bland Kurtar och Skymtar. Fundament och subjekt i två svenska berättelser". I: Källström, Lisa & Sigrell, Anders (red.) *Är man två har man en publik. Festskrift till Lennart Hellspong* (s. 217–234). Lunds universitet, Media-Tryck.
- Johansson, Jonas (2022). *Litteraturhistoriskt undervisningsinnehåll – introduktion och respons*. [Doktorsavhandling, Uppsala universitet].
- Järvinen, Margaretha (2007). "Pierre Bourdieu". I: Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo (red.), *Klassisk och modern samhällsteori* (3 uppl.). Lund: Studentlitteratur, s. 263–278.
- Knutas, Edmund (2008). *Mellan retorik och praktik: En ämnesdidaktisk och läroplansteoretisk studie av svenskåmnena och fyra gymnasielärares svenskundervisning efter gymnasiereformen 1994*. [Doktorsavhandling, Högskolan i Dalarna].
- Krogh, Ellen & Penne, Sylvi (2015). "Introduction to 'Languages, Literatures, and Literacies': Re-searching paradoxes and negotiations in Scandinavian L1 subjects". *L1 Educational Studies in Language and Literature*, 15(3), s. 1–16. <https://doi.org/10.17239/L1ESLL-2015.15.01.12>
- Larsson, Hans Albin (2015). "Det historiska perspektivet". I: Larsson, Hans Albin (red.) *Det historiska perspektivet* (s. 5–10). Samhällsstudier och didaktik.
- Ledin, Per (1997). "Intertextualitet, smårta och ett mångstämmigt apotek". I: Andersson, Roger & Åström, Patrik (red.) *Till Barbro. Texter och tolkningar tillägnade Barbro Söderberg den 23 september 1997* (s. 63–86). Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet.
- Liberg, Caroline (2012). "Svenska med didaktisk inriktning – forskningsämne och nätverk". I: Skar, Gustaf & Tengberg, Michael (red.) *Svenskåmnet – i går, i dag, i morgon*. Svensk-läraryrket 100 år 1912–2012, (Svenskläraryrketens årsskrift 2012). Svenskläraryrketens förbundet, s. 100–114.
- Löwe, Corina & Nilsson Skåve, Åsa (red.) (2020). *Didaktiska perspektiv på hållbarhetsteman i barn- och ungdomslitteratur*. Stockholm: Natur & kultur,
- Martinsson, Bengt-Göran (2010). "Svenskåmnets territorium i utbildningslandskapet: Svensk-läraryrketens argumentation för svenskåmnets innehåll och plats i utbildning och samhälle 1960–2000". I: Adelman, Kent (red.) *Sjunde nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning: Att bygga broar—Kulturella, språkliga och mediala möten* (s. 96–106). Malmö högskola.
- Malmgren, Gun (1992). *Gymnasiekulturer: Lärare och elever om svenska och kultur*. [Doktorsavhandling, Lunds universitet].

- Malmgren, Lars-Göran (1996). *Svenskundervisning i grundskolan* (2 uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Molloy, Gunilla (2017). *Svenskämnets roll: Om didaktik, demokrati och critical literacy*. Lund: Studentlitteratur.
- Nilsson, Jan (2007). *Tematisk undervisning* (2 uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Nilsson, Magnus (2011). "Arbetarlitteratur, teori, politik. Utkast till ett marxistiskt program för forskning och undervisning om svensk arbetarlitteratur". I: Jonsson, Bibi, Nilsson, et al, (red.) *Från Nexø till Alakoski* (s. 199–208). Lunds universitet.
- Nordenstam, Anna & Holmberg, Per (2016). "Svenska med didaktisk inriktning: Ett forskningsområde i rörelse". I: Höglund, Heidi & Heilä-Ylikallio, Ria (red.), *Framtida berättelser. Perspektiv på nordisk modersmålsdidaktisk forskning och praktik* (s. 47–62). Åbo akademi. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:ltu:diva-84201>
- Nyström Höög, Catarina (2005). "Rekontextualisering och textbearbetning. Om psalmboken som brukstext". I: Ledin, Per et al. (red.) *Svenskans beskrivning 28. Förhandling vid Tjuvöåttonde sammankomsten för svenskans beskrivning. Örebro den 14-15 oktober 2005* (s. 294–301). Örebro universitet.
- Olsson, Fredrik (2022). "Språkhistoriedidaktik på Facebook". I: Nygård Larsson, Pia, Olsson Jers, Cecilia & Persson, Magnus (red.) *Fjortonde nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning: Didaktiska perspektiv på språk och litteratur i en globaliserad värld Malmö 18–19 november 2020* (s. 175–192). Malmö universitet.
- Ongstad, Sigmund (2015). "Competing disciplinarity in curricular L1: A Norwegian case". *L1-Educational Studies in Language and Literature*, 15(3), s. 1–28. <https://doi.org/10.17239/L1ESLL-2015.15.01.08>
- Persson, Magnus & Sundmark, Björn (2022). "Litteraturhistorieundervisningens möjligheter och utmaningar i en globaliserad värld". I: Nygård Larsson, Pia, Olsson Jers, Cecilia & Persson, Magnus (red.) *Fjortonde nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning: Didaktiska perspektiv på språk och litteratur i en globaliserad värld: Malmö 18–19 november 2020* (s. 215–229). Malmö universitet.
- Petterson, Jonatan (2014). "Den språkhistoriska kunskapens värden: Språkhistoria i ett historiedidaktiskt perspektiv". I: Maria Bylin, Cecilia Falk & Tomas Riad (red.) *Studier i svensk språkhistoria 12: Variation och förändring* (s. 153–165). Acta Universitatis Stockholmiensis.
- Sawyer, Wayne & Van den Ven, Piet-Hein (2007). "Starting points. Paradigms in Mother tongue Education". *L1 Educational Studies in Language and Literature*, 7(1), s. 5–20. <https://doi.org/10.17239/L1ESLL-2007.07.01.06>
- SOU 2008:109. En hållbar lärarutbildning. Betänkande av Utredningen om en ny lärarutbildning. Stockholm: Fritzes.
- Skolverket (2011a). Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011. Stockholm: Fritzes.
- Skolverket (2011b). *Kommentarmaterial till ämnesplanen i svenska på gymnasial nivå*. https://www.skolverket.se/download/18.6011fe501629fd150a28955/1530188053466/Kommentarmaterial_gymnasieskolan_svenska.pdf [Hämtad 2023-05-05]

- Skolverket (2022a). Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet. Stockholm: Nordstedts Juridik.
- Skolverket (2022b). *Kommentarmaterial till kursplanen i svenska i grundskolan*. <https://www.skolverket.se/publikationsserier/kommentarmaterial/2022/kommentarmaterial-till-kursplanen-i-svenska---grundskolan> [Hämtad 2023-05-05]
- Sundby, Anniken Horvedt & Rødnes, Kari Anne (2023). "Knowledge of What? Teachers' perspectives of an L1 Language and Literature subject curriculum document". *L1 Educational Studies in Language and Literature*, 23(1), s. 1–27. <https://doi.org/10.21248/l1esll.2023.23.1.504>
- Svensson, Jan (2005). "Types of text in the Nordic Languages of the 20th century". I: Bandle, Oskar (red.) *The Nordic Languages. An International Handbook of the History of the North Germanic Languages*. Berlin: de Gruyter, s. 1665–1682.
- Svensson, Jan & Karlsson, Anna-Malin. (2012). "Inledning: Text, textforskning och textteori". *Språk och stil NF 22*(1), 5–30.
- Thavenius, Marie & Thurén, Camilla (2022). "Ett helt svensklämnare?" I: Pia Nygård Larsson, Cecilia Olsson Jers & Magnus Persson (red.) *Fjortonde nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning: Didaktiska perspektiv på språk och litteratur i en globaliserad värld: Malmö 18–19 november 2020* (s. 249–263). Malmö universitet.
- Thavenius, Jan (1981). *Modersmål och fadersarv. Svensklämnarens traditioner i historien och nuet*. Järfälla: Symposion.
- Thavenius, Jan (1999). *Svensklämnarens historia*. Lund: Studentlitteratur.
- Tengberg, Michael (2011). *Samtalets möjligheter: om litteratursamtal och litteraturreception i skolan*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011
- Tenngart, Paul (2008). *Litteraturteori*. Malmö: Gleerups.

Författarpresentation

Philippe Collberg är doktor i nordiska språk och lektor i svenska språket vid Högskolan i Halmstad. Han undervisar bland annat blivande grund- och ämneslärare i svenska, framför allt på kurser om textanalys, skrivande och grammatik. Hans forskningsintressen inkluderar teoretiska frågor om språkets struktur samt språkdiraktiska frågor om grammatikdidaktik och skrivutveckling. Han har även ingått i ett större, nyligen avslutat utbildningsvetenskapligt projekt om rektors syn på nyexaminerade lärare.

Lisa Källström är doktor i retorik, med en bakgrund i litteraturdidaktik. Hon har bland annat forskat kring de kulturprocesser som aktualiseras när en illustrerad bok flyttas över till en annan kultur med ett annat ideologiskt klimat. Senaste publikationer inom didaktisk forskning är "Med blick, hand och penna. Elsa Beskow, Ingrid Vang Nyman och två läseboksprojekt" (med Petra Bäni Rigler, *European Journal of Scandinavian Studies*, u.u.) samt "Flickan med den gula regnjackan. Greta Thunberg som agent i översatt barn- och ungdomslitteratur" (med Marcus Axelsson, HumaNetten, 2023).